

A white outline map of China is centered on a dark brown background. The map shows the main landmass and several islands, including the Hainan Island in the south and the Taiwan Strait islands to the east.

KÍNA

TERÜLETI

VITÁI

Áttekintés

- Bevezetés: Geopolitika a 21. században
- A Föld kínai szemmel
- Szárazföldi határok
- Tengeri határok
- Összefoglalás

A Föld kínai szemmel

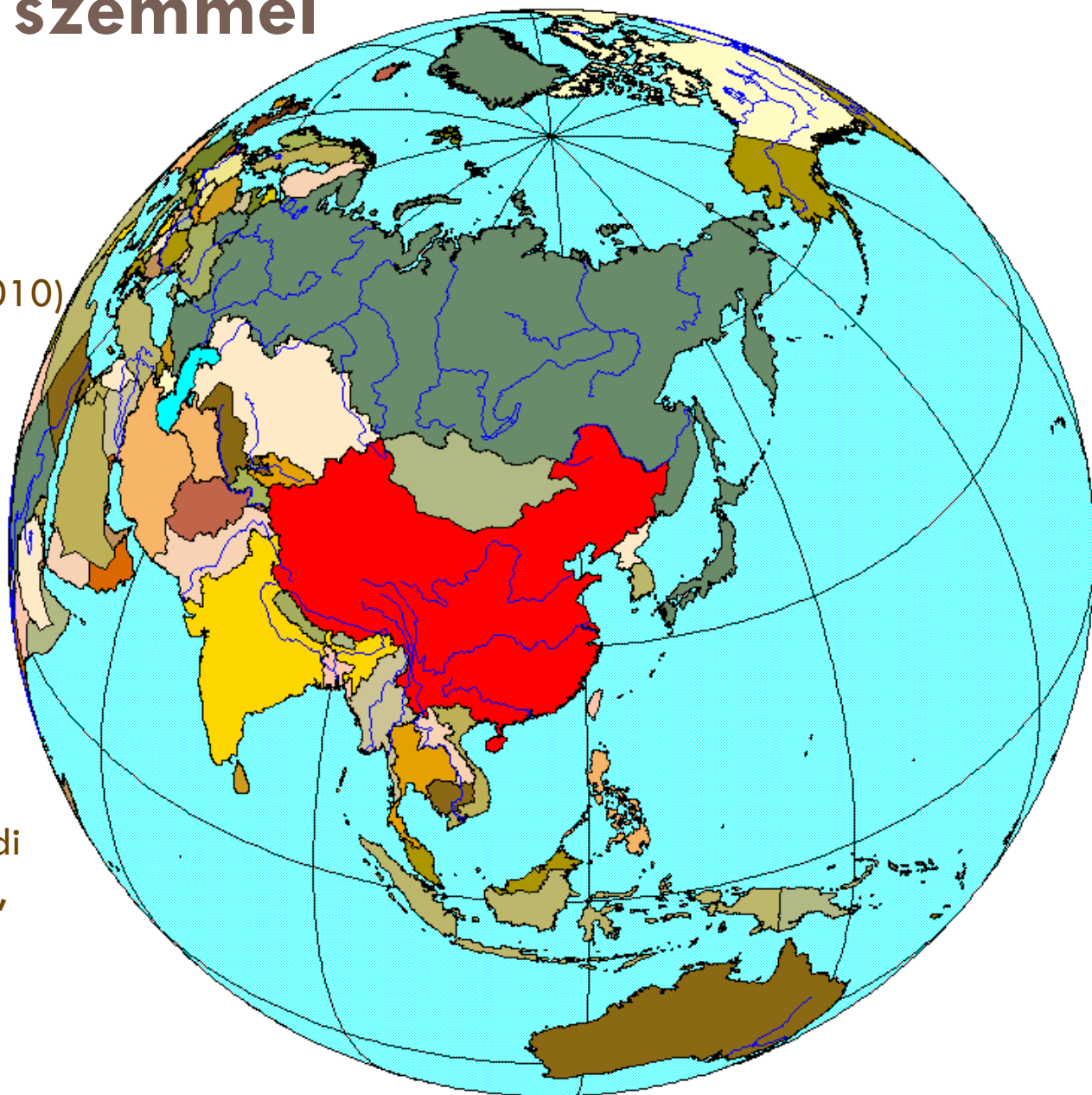
Területe: 9 640 821 km²

(Mo. 104-szerese)

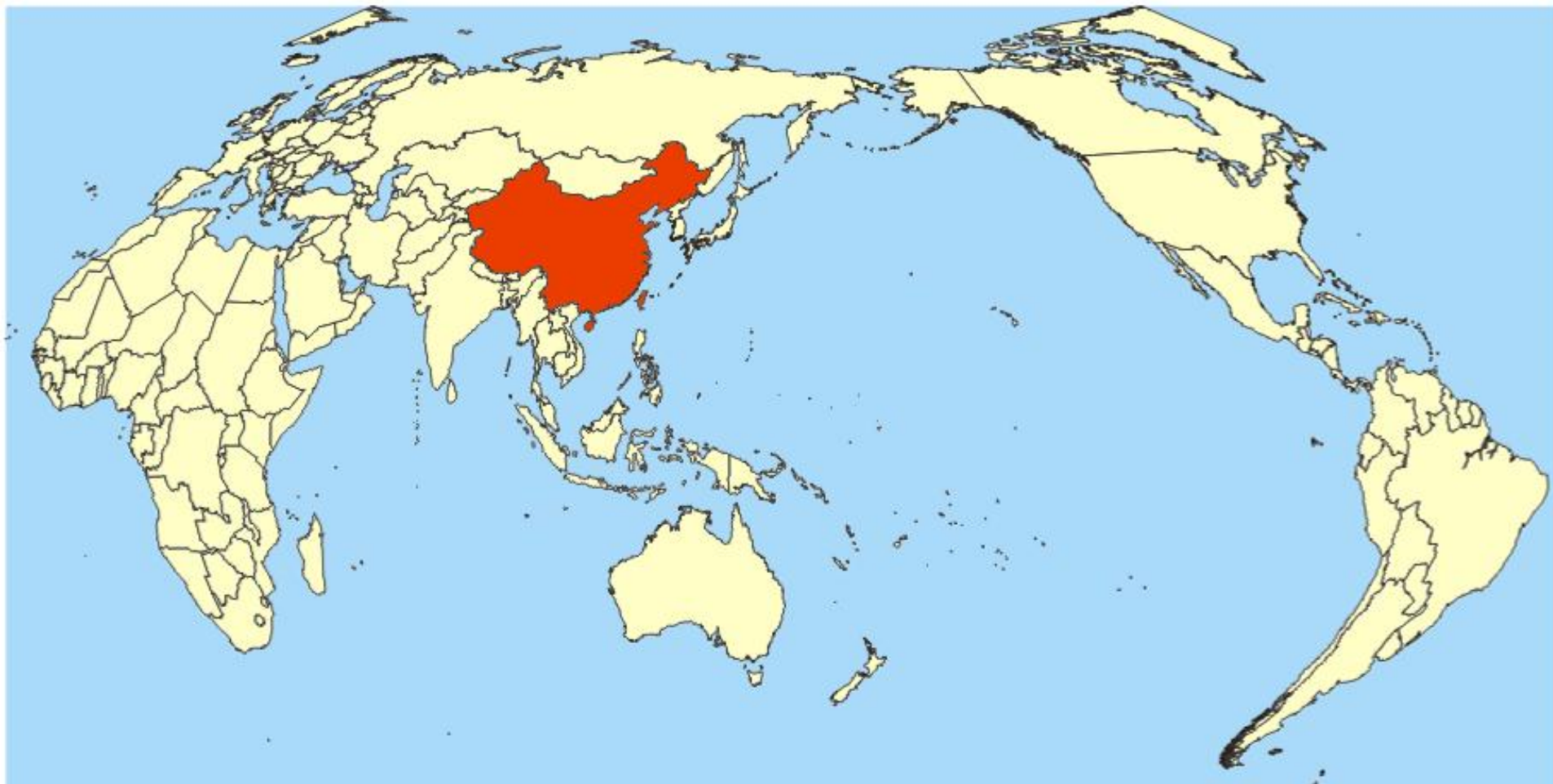
Lakosság: 1 338 612 968 (2010)

(Mo. 134-szerese)

Kínának 14 országgal van
szárazföldi határa (szárazföldi
határainak hossza 22 117 km,
partvonala 14 500 km).

A Föld kínai szemmel

Kína szárazföldi határai

Koreai NDK	1416 km
Oroszország	3645 km
Mongólia	4677 km
Kazahsztán	1533 km
Kirgizisztán	858 km
Tádzsikisztán	414 km
Afganisztán	76 km
Pakisztán	523 km
India	3380 km
Nepál	1236 km
Bhután	470 km
Mianmar	2185 km
Laosz	424 km
Vietnam	1281 km
Hongkong	30 km

A Kínai Köztársaság (Tajvan)

Tajvan mindig a Kínai Birodalom része volt, de Japán 1895-ben rövid időre megszállta.

A második világháború utáni Kínában polgárháború tört ki a Mao Ce-tung vezette – a Szovjetunió által is támogatott – kommunisták és a Csang Kaj-sek tábarnok irányítása alatt álló polgári erők (Guomindang) között. Amikor a Guomindang erők 1949-ben vereséget szenvedtek, Csang Kaj-sek Tajvanra vonult vissza és az amerikaiak támogatásával rendezkedett be. Az amerikaiak érdeklődése azonban csak a koreai háború idején nőtt meg igazán a sziget iránt: Az Egyesült Államok az 1950–53 közötti koreai háborúban az észak-koreaiakkal szövetséges kínaiakkal is szembekerül, ezért Tajvan szerepe ekkor jelentősen felértékelődött az USA számára.

Kína 1949-től kezdve gyakorlatilag kettéosztva létezik: a Kínai Népköztársaság, illetve a Tajvan szigetéből és annak környékéből álló Kínai Köztársaság. Nemzetközi szinten eleinte Tajvant ismerték el, ám az 1970-es években, az amerikai-kínai közeledés után megváltozott a helyzet. Bár ma már nem tekintik önálló államnak Tajvant, az amerikai erők mindaddig megakadályozták, hogy területét a Kínai Népköztársaság bekebelezze.

Területe: 36 191 km²

Lakosság: 23 146 090 (2010)

Szárazföldi határviták

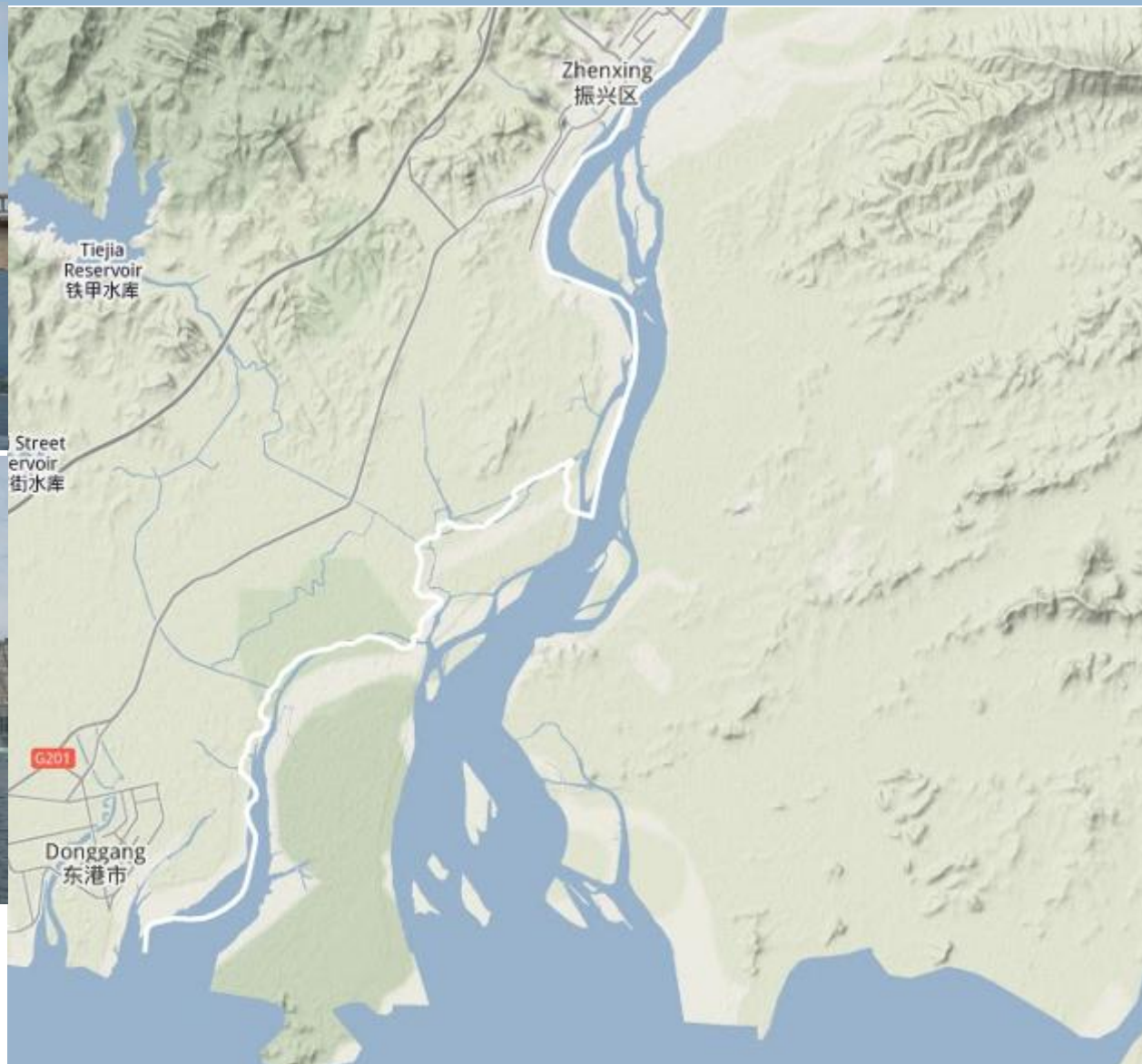

Koreai NDK – 1416 km

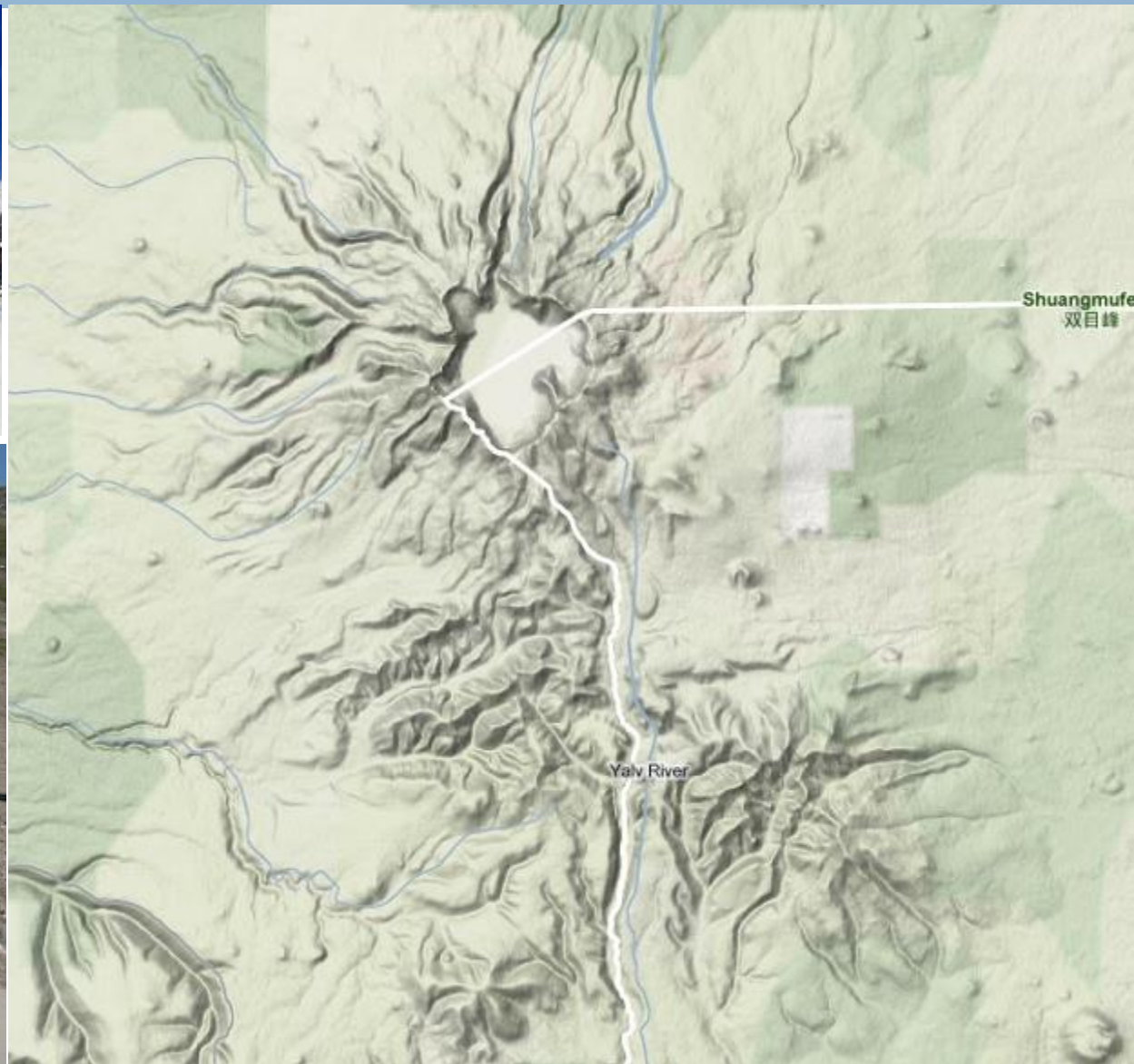

Koreai NDK (Yalu folyó)

Koreai NDK (Pektu/Baekdu-hegy, Changbai (2744 m))

Koreai NDK (kínai, koreai, orosz hármashatár)

Radzsin-Szombong különleges gazdasági övezet, közvetlen kijárat lehetősége Kína számára a Japán-tengerre: stratégiai fontosságú kikötő.

Oroszország – 3645 km

Amikor a hidegháborús időszakban (Hruscsov idején) Kína tovább folytatta a konfrontatív politikáját az Egyesült Államokkal szemben, azt is kikényszerítette, hogy a Szovjetunió átadja neki az atomfegyverek készítésének technológiáját.

Miután 1963-ban a Szovjetunió, az Egyesült Államok és Nagy-Britannia aláírta az első részleges atomsorompó egyezményt – melyhez Franciaország és Kína nem csatlakozott –, a Szovjetunióknak fel kellett mondani a Kínával kötött egyezményt az atomfegyverekkel kapcsolatban. Ettől kezdve a kínai vezetés egyre vehemensebben és nyilvánosan bírálta a szovjet vezetést.

1968 augusztusában Kína és a Kazah SzSzk határán súlyos fegyveres incidens volt, két héttel később a Pravda vezércikkében első ízben tett említést egy Kína elleni megelőző atomcsapásról.

Oroszország

1969. március 15-én a kínai hadsereg egy ezrede előbb beszivárgással, majd harckocsik, tüzérség és aknavetők támogatásával megpróbálta hatalmába keríteni az Usszuri határfolyó Damanszkij-szigetét (kínaiul Zhenbao-szigetét), melyet a Szovjetunió a második világháború alatt vett csendesen birtokba.

Koszigin 1969. szeptember 11-én Pekingben Csou En-laj kínai külügyminiszterrel megállapodott a határtárgyalások felvételében. Ezt követően a határincidens-sorozatnak vége szakadt.

A kínai-szovjet kétoldalú kapcsolatok ügye azonban csak Mihail Gorbacsov hatalomra kerülésével mozdult ki a holtpontról. 1991-ben, 1994-ben és végül 2004-ben szinte a teljes határszakaszról megszületett a megállapodás (ehhez olyan kínai engedményekre is szükség volt, hogy lemondjanak a Habarovszk környéki szigetekkel kapcsolatos területi igényeikről).

Oroszország (Argun folyó)

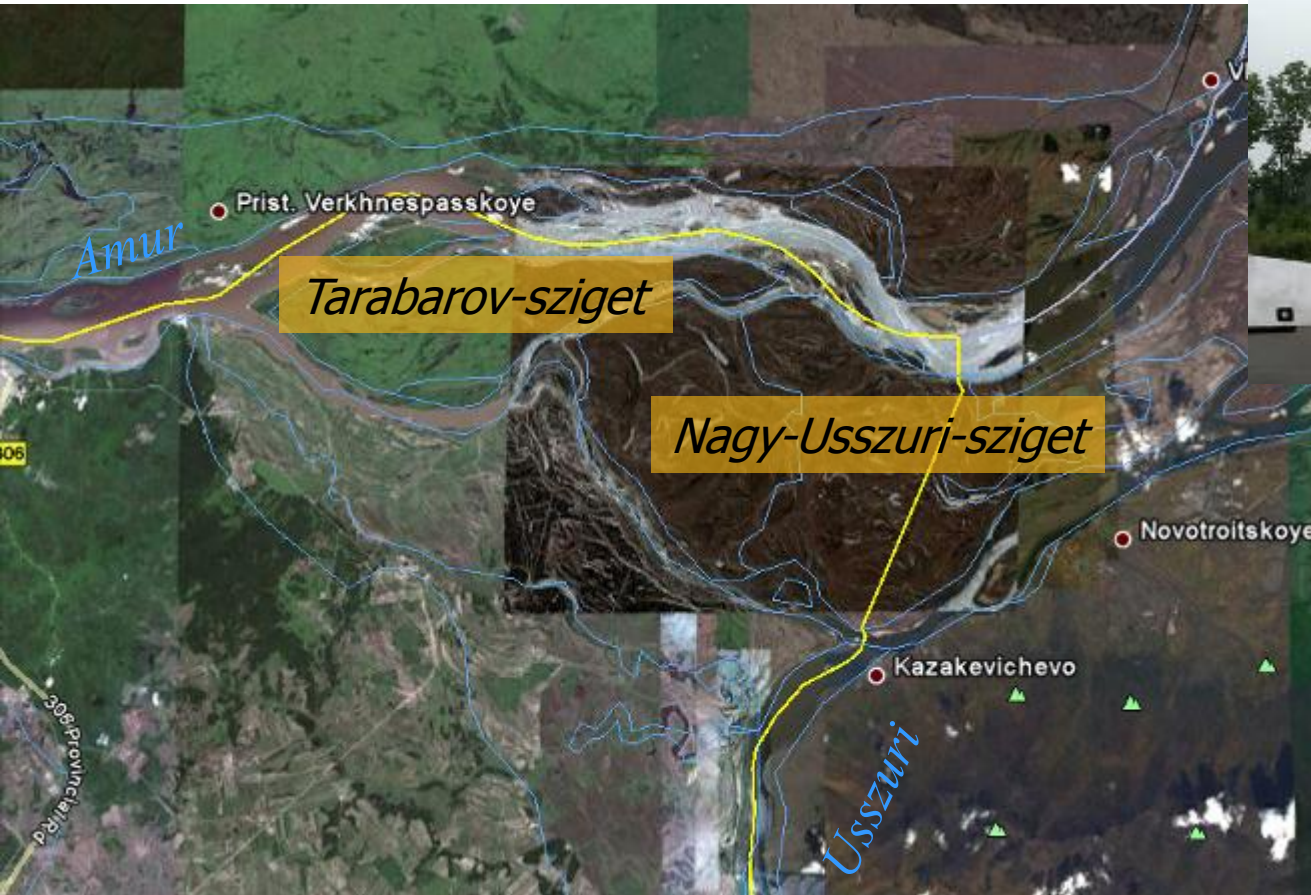
1996-ban zárták le a vitákat, a folyón található 413 kis szigetből 204 orosz, 209 kínai fennhatóság alá került. Egy 5 km²-es területről csak 2004-ben született meg a megállapodás.

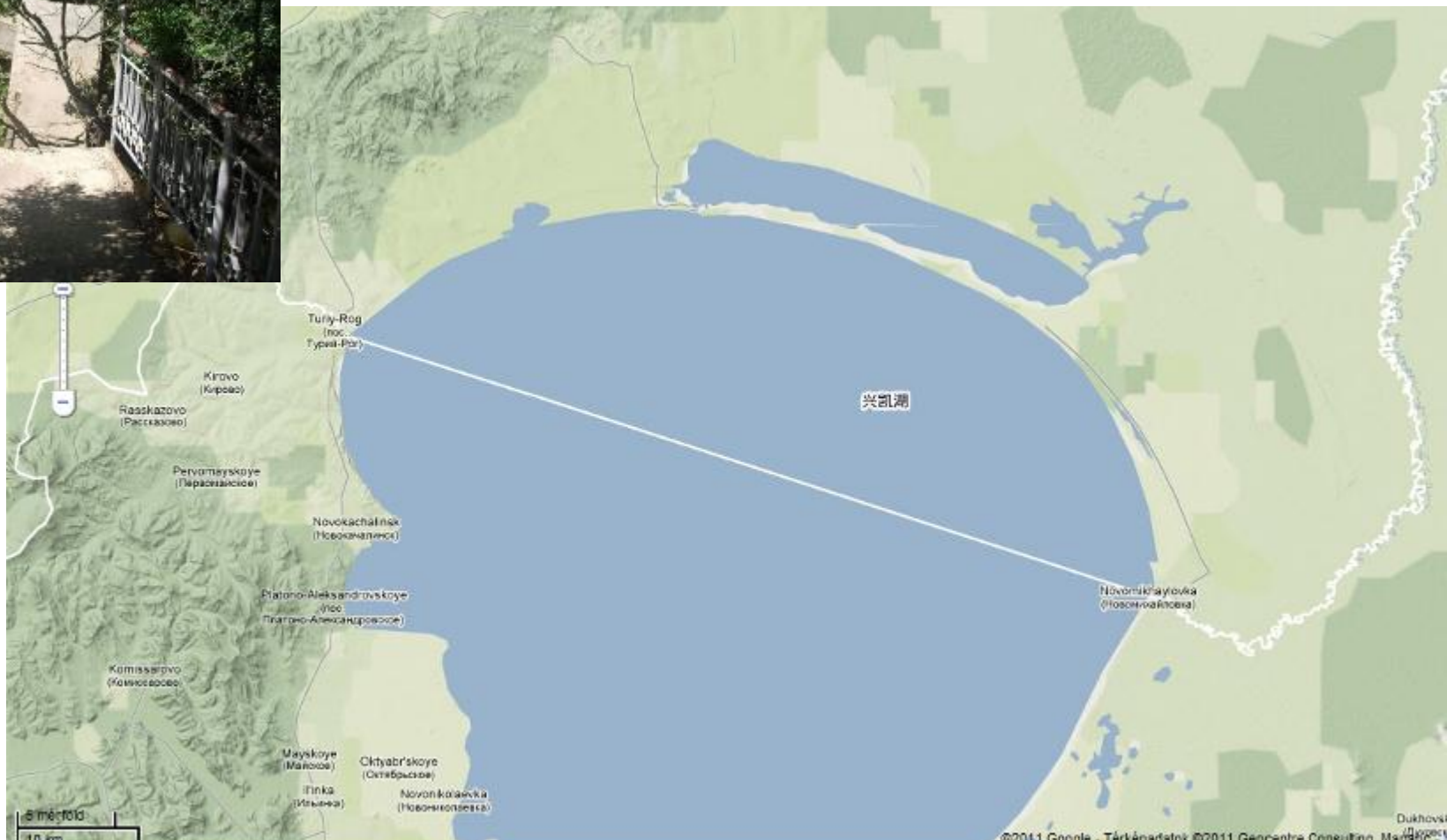
Oroszország (Amur–Usszuri folyók)

Az 1680 sziget nagy részének hovatartozásáról már 1991-ben megállapodtak, de a Habarovszk melletti két nagyobb sziget hovatartozásáról csak 2004-ben sikerült megegyezni, de egyes területekkel kapcsolatban (Tarabarov-sziget, Nagy-Usszuri-sziget egyik fele) csak 2008-ban egészítették ki az egyezményt.

Oroszország (Hanka-tó–Tumen folyó)

A Hanka-tó nyugati partján a vitatott területeket Kína visszakapta.

Mongólia – 4677 km

A két ország között elméletben nem volt határvita, de a teljes határvonalat csak 2005-re véglegesítették. A mongol birodalom szétesése után 1634-től Mongólia fokozatosan mandzsukínai uralom alá került és az országban elterjedt a buddhizmus tibeti irányzata. A 250 éves mandzsui elnyomás után 1911-ben Külső-Mongólia függetlenedett Kínától. Az oroszországi Nagy Októberi Szocialista Forradalom után 1919-ben Kína megtámadta és elfoglalta Mongóliát. 1924-ben szovjet segítséggel kikiáltották a Mongol Népköztársaságot, mely azóta is szorosan kötődik a Szovjetunióhoz, illetve Oroszországhoz.

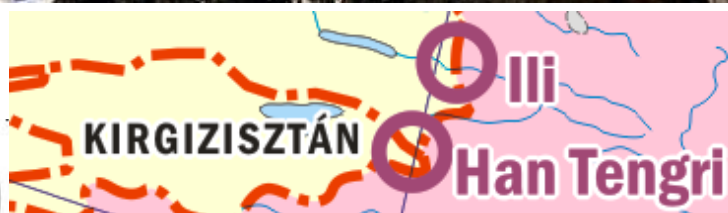
Kazahsztán – 1533 km

Xinjiang tartományban az uigurok már évtizedek óta nagyobb (sőt akár teljes) önállóságot szeretnének elérni (a Kazahsztánban, Tádzsikisztánban és Kirgizisztánban élő uigurokkal együtt saját állam létrehozására is törekedtek Kelet-Turkesztán vagy Ujguria néven). A határvonal korábbi területi vitáit 1994-ben, illetve 1998-ban rendezték. A jelenlegi feszültséget elsősorban a Kínában eredő Ili és az Irtis folyók vízmegosztása okozza. A folyamatosan növekvő kínai vízkivétel gazdasági és ökológiai kockázatot jelent Kazahsztán számára.

Kirgizisztán – 858 km

Amikor Kína 1992-ben elismerte Kirgizisztánt, akkor még nem merültek fel vitás területek. Kína később sikeresen vetette fel a kérdést, mely alapján összesen 267 km² terület került hozzá. Bár a végleges megállapodás 1999-ben megszületett, de ezeket a módosításokat, amelyben Kína számára engedtek át területeket, gyakorlatilag titokban tartotta az akkori kirgiz kormány. Kirgizisztánban a területveszteség gazdasági szempontból értéktelen területeket érintett, cserébe viszont az ország számára komoly bevételeket hozó hegymászó turizmust nem érintette (a Han Tengri hegymászóútjainak 80%-a kirgiz területen maradt).

Tádzsikisztán – 414 km

Ez a határ gyakorlatilag soha nem volt szabatosan meghatározva. A viszonylag rövid közös határhoz képest Kína igen jelentős területeket vitatott (Hegyi-Badachsán autonóm tartomány területének nagy részét, 22 000 km²-t). A határ déli részét soha semmilyen békeszerződés, vagy tárgyalás nem definiálta. Különösebb gazdasági jelentősége nincs ennek a szakasznak, mert a határvonal 4000 méter tengerszint feletti magasság felett, szinte lakatlan területeken halad.

India – 3380 km

A két ország között két nagy terület hovatartozása okoz komoly feszültséget. Az egyik határterület az indiai oldalról nézve Jammu és Kashmir állam, kínai oldalról a Hszincsiang–Ujgur Autonóm Terület, pontosabban annak kisebb része.

Ezen a területen főleg India és Pakisztán között van jelentős probléma, ehhez képest itt a kínai konfliktus kevésbé heves. Kína az 1962-es háború során szállta meg ezeket a területeket.

India - Kasmír

India

A másik vitatott terület India északkeleti részén fekvő határ menti **Arunachal Pradesh** állam. Bár a két terület távol van egymástól a két ország területi vitájában a két kérdés összekapcsolódott. Kína mindkét területet az 1962-es háború során megszállta, mivel csapatai sikeresebben alkalmazkodtak a rendkívüli körülményekhez (mindkét terület zömmel 4000 méternél magasabban fekszik a tenger szintje felett). Erről a területről Kína még 1962-ben önkéntesen visszavonult.

Bhután – 470 km

A kínai néphadsereg 1959-ben elfoglalt olyan területeket is, melyek már a XVII. század után Bhutánhoz tartoztak (az 1950-es években megjelent kínai térképeken szerepeltek először kínaiaként ilyen bhutáni területek). A feszültségek következtében Bhután szorosabbra fűzte a kapcsolatait Indiával s így a bhutáni-kínai határviták nem kezelhetők függetlenül a kínai-indiai határvitáktól. 1984 óta évente tanácskoznak Kína és Bhután képviselői, s napjainkra jelentősen javultak a kapcsolatok.

Mianmar – 2185 km

A két ország közötti területi viták még azokra az időkre nyúlnak vissza, mielőtt Burma a brit birodalom részévé vált volna; a viták elsősorban nem konkrét területekről szólnak, hanem a határvonal bizonytalanságáról. 1960-ban írtak alá egy határszerződést, de a két ország között rendszeresek voltak a politikai konfliktusok. Kína fegyverekkel is támogatja a jelenlegi mianmari katonai juntát, mivel gazdasági szempontból fontos számára Mianmar stabilitása, hogy közvetlen kijutása legyen az Indiai-óceánra.

Laosz – 424 km

Az 1970-es években zajló vietnami háború kedvezőtlenül befolyásolta Kína és Laosz viszonyát. Kína 1979-es vietnámi beavatkozása után voltak kisebb fegyveres konfliktusok a határ mentén. Később a kapcsolatok javultak és 1992-ben aláírták a határegyezményt.

Vietnám – 1281 km

A vietnámi háború 1975-ös befejezése után Kína és Vietnám viszonya feszültebbé vált. Ennek oka nemcsak a határvita volt, de az is, hogy Kína gyanakvással figyelte a Szovjetunió és Vietnám közötti baráti viszonyt.

1979 februárjában Kína megtámadta Vietnámot. A háború kiváltó okának a vietnámiaknak a kínai kisebbséggel szembeni rossz bánásmódját és a Paracel-szigetek vietnámi megszállását hozta fel. Miután utóbb Kína nem akarta túlságosan kiélezni a helyzetet, ezért már március elején visszavonult (mindkét oldalon több ezer katona, a vietnámi oldalon 200 000 civil esett áldozatul). A nyolcvanas években a háború után is rendszeresek voltak a határvillongások. Csak az 1990-es évek elején javult a viszony.

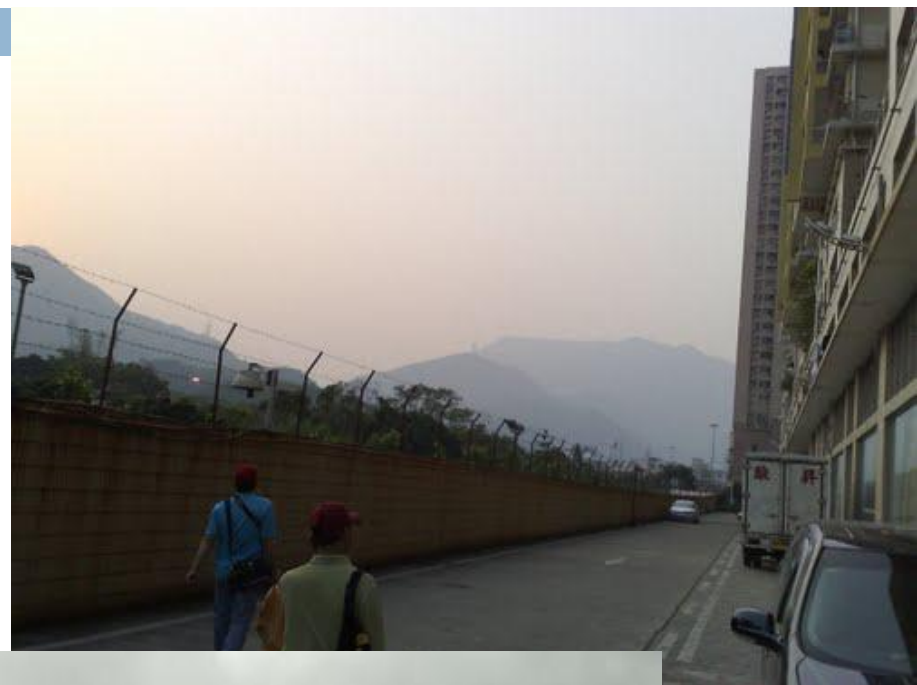

Vietnám

Hongkong / Makaó – 30 km

Tengeri határviták

Az ENSZ tengerjogi egyezményét (UNCLOS: United Nations Convention on the Law of the Sea) 1973–1982 között dolgozták ki és 1994-től lépett életbe. Az UNCLOS meghatározza a nemzetek jogait és kötelezettségeit a világtengerek használatának vonatkozásában, útmutatást nyújt a tengeri erőforrások üzleti és környezeti felhasználására. Napjainkig már 161 ország csatlakozott az egyezményhez (Kína 1996-ban).

Az ENSZ tengerjogi egyezménye elismeri a parti állam kizárólagos jogát a tenger alatti, kontinentális talapzat által rejtett természeti kincsek kiaknázására. Ennek garantálására vezették be az ún. **kizárólagos gazdasági övezet** fogalmát, mely a partvonalától számított 200 tengeri mérföldes (kb. 370 km) területet jelent. A tengerfenék felett lévő vizek nemzetközi vizeknek minősülnek annak ellenére, hogy a parti államnak kizárólagos joga van a halászatra, szélenergia létesítésére, ugyanakkor a környezetvédelmi felelősség is rá hárul.

A kizárólagos gazdasági övezet kijelölésének joga minden parti államot automatikusan megillet. A kontinentális talapzat azonban sok esetben túlterjed a 200 tengeri mérföldes övezeten. Ebben az esetben a parti állam igényt formálhat **gazdasági övezetének kiterjesztésére**, ehhez viszont a kontinentális talapzat kiterjedését kell megvizsgálni, ez pedig természettudományos segítséget igényel. Ha a talapzatok összeérnek, vagy a határ megállapítása nem egyértelmű, akkor az érintett feleknek kell megállapodniuk a gazdasági övezet határáról, konszenzus hiányában pedig bíróság elé vihetik az ügyet.

Tengeri határviták

A Dél-kínai-tengerben lévő Paracel- és Spratly-szigetcsoportok iránt csak az elmúlt évtizedekben éledt fel a környező országok érdeklődése. Ennek oka gazdasági, geopolitikai jellegű: egyrészt mindkét szigetcsoport területén kőolaj-lelőhelyeket gyanítanak, másrészt a halászati jogok szempontjából is nagyon fontosak ezek a területek.

Paracel-szigetek (Hoang Sa / Xisha Qundao)

Összesen 30 kisebb szigetből áll, melyek kb. 15 000 km²-es tengeri területen szóródnak, gyakorlatilag lakatlanok. A legnagyobb sziget területe is csak 2,1 km². A XX. században első felében kínai, francia, japán fennhatóság alatt állt. A franciák létesítettek az egyik szigeten egy meteorológiai állomást, amelyet folyamatosan működtetett minden újabb tulajdonos. 1951-ben a San Francisco-i békekonferencián Vietnám mindkét szigetcsoportra bejelentette az igényét, de ezt a jelenlévő országok egyike sem fogadta el. 1954-ben, a genfi egyezmény két részre osztotta Vietnámot a 17°-os szélességi kör mentén, s mivel a Paracel-szigetek is ettől délre fekszenek, ezért Dél-Vietnámhoz kerültek. Ezt a helyzetet sem a Kínai Népköztársaság, sem Tajvan nem fogadta el, és magáénak követelte a szigeteket. 1958-ban a Kínai Népköztársaság bejelentette, hogy a tengeri határait 12 tengeri mérföldre terjeszti ki, beleértve a Paracel- és a Spatly-szigeteket is.

1974. január 19-20-án a politikai és diplomáciai viták fegyveres konfliktusba torkolltak. A Kínai Népköztársaság rövid küzdelem után elfoglalta a szigeteket Dél-Vietnámtól s mindmáig birtokolja is (Hajnan tartomány részeként). Kína jelenléte folyamatos: épített egy repülőtér a legnagyobb szigeten, több kikötőt hozott létre.

Paracel-szigetek (Hoang Sa / Xisha Qundao)

Woody Island /
Yongxing Dao

Spratly-szigetek (Nansha / Truong Sa)

A száz sziget, korallzátony összesen több százezer km²-es tengeri területen szóródik szét. Saját lakossága nincs, de sok szigeten létesítettek katonai helyőrségeket (Kína, Tajvan, Vietnám, Malajzia és a Fülöp-szigetek). A teljes szigetcsoportra Kína, Tajvan és Vietnám egyaránt igényt tart, Malajzia és a Fülöp-szigetek csak a szigetek egy része felett gyakorolná a fennhatóságot (egy korallzátonyt közvetve Brunei is igényel).

1992-ben az ASEAN közreműködésével született egy megállapodás (manilai nyilatkozat), melyben kinyilvánítják, hogy a vitákat békés úton kell megoldani, de ez hatástalan maradt, s kisebb összetűzések rendszeresek a térségben.

1999-ben Vietnám és a Fülöp-szigetek megpróbált egy újabb nyilatkozatot elfogadtatni az ASEAN segítségével, amely az akkori status quo-t állandósította volna, de Kína ezt elutasította, mert álláspontja szerint **a szigetek ősidők óta Kína részét képezik**, s az összes szigetet magáénak követeli. Kína igyekszik megakadályozni azt is, hogy a szigetek hovatartozásával nemzetközi fórumok foglalkozzanak. 2002-ben az érintett országok elfogadtak egy nyilatkozatot az összecsapások megelőzése és a nemzetközi kereskedelmi hajóforgalom akadálytalanságának fenntartása érdekében.

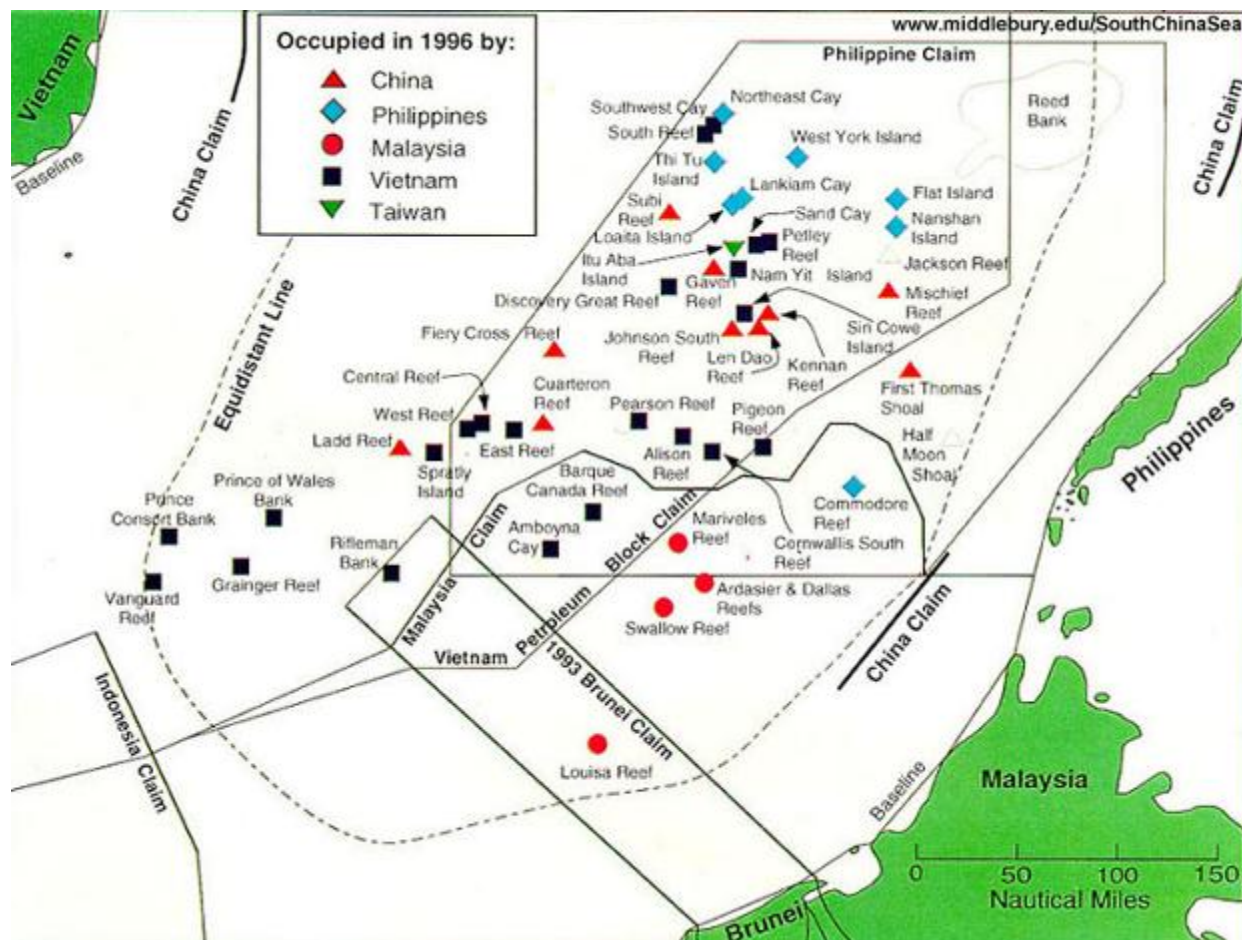
2010-ben az Egyesült Államok is felajánlotta a segítségét a probléma megoldásában, de a kínaiak minden ilyen amerikai kísérletet visszautasítottak.

Spratly-szigetek (Nansha / Truong Sa)

- Tajvan helyőrséget létesített a legnagyobb szigeten, az alig 0.5 km²-es Itu Aba-n, más szigeten gyakorlatilag nincs jelen.
- Malajzia a szigetcsoport néhány déli,
- a Fülöp-szigetek néhány északi szigetét ellenőrzi.
- A legtöbb szigeten Vietnám van jelen.
- Kína jelenléte erősödik, katonai helyőrséggel jelenleg hét szigeten van jelen.

Spratly-szigetek (Nansha / Truong Sa)

lap 2: Official Chinese map of the South China Sea with the nine-dotted line

Tajvan

www.middlebury.edu/~scs

《中華民國全圖》內政/台北/民 87.3.1988

Kína

Spratly-szigetek (Nansha / Truong Sa)

Itu Aba (tajvani fennhatóság)

Spratly-szigetek (Nansha / Truong Sa)

Union Reefs (kínai fennhatóság)

Spratly-szigetek (Nansha / Truong Sa)

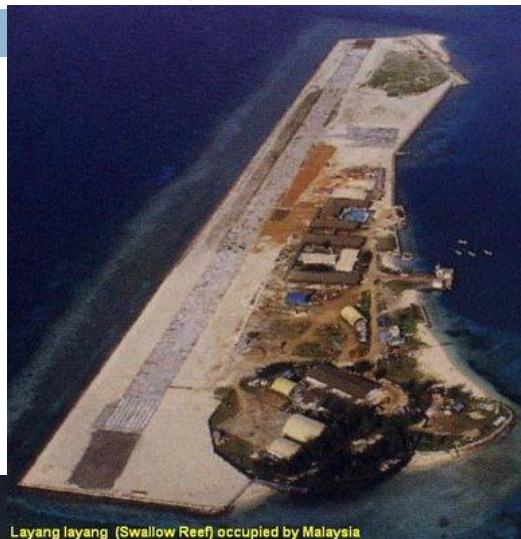

Namyit Island (vietnámi fennhatóság)

Spratly-szigetek (Nansha / Truong Sa)

Layang layang (Swallow Reef) occupied by Malaysia

Swallow Reef (malaysiai fennhatóság)

Spratly-szigetek (Nansha / Truong Sa)

Pagasa / Thitu (fülöp-szigeteki fennhatóság)

Senkaku- (Diaoyutai-) szigetek

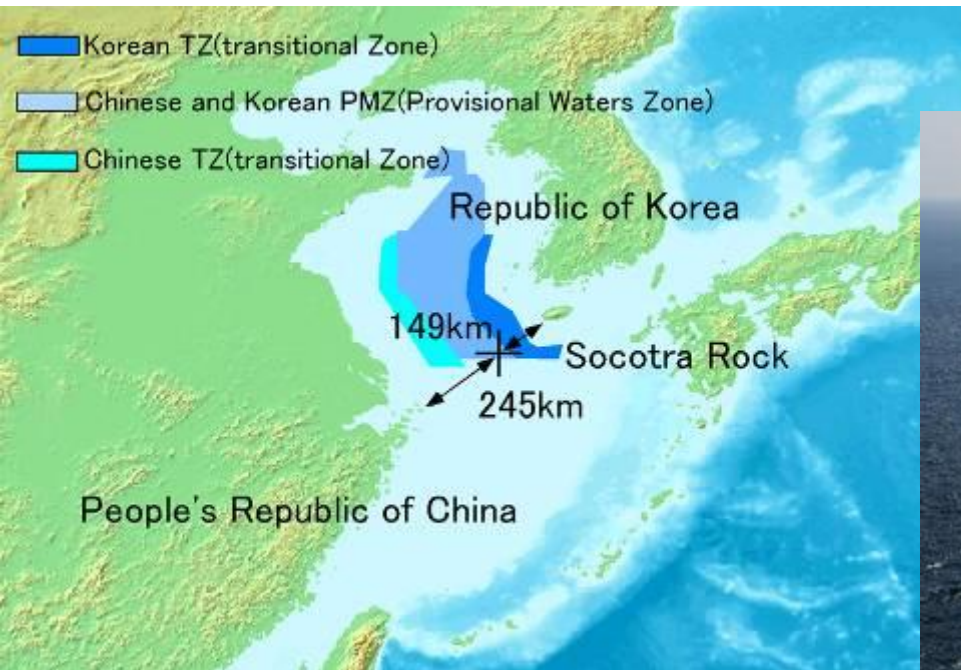
Néhány lakatlan szigetből áll, melyre Japán terjesztette ki fennhatóságát. 1972-ben, amikor az Egyesült Államok visszaadta az általa addig megszállt japán szigeteket, Senkakut is Japánnak adta vissza, mely ellen mind Kína, mind Tajvan tiltakozott (ebben az is közrejátszhatott, hogy 1969-ben jelentős kőolaj- és földgáz lelőhelyet fedeztek fel a szigetek körzetében). Napjainkig is folyamatosan a szigetekkel kapcsolatos tiltakozások, tüntetések, illetve a kisebb incidensek. Nincs esély a minden fél számára elfogadható megoldásra.

leodo-zátony

Sajátos vita tárgya az leodo-zátony vagy Parangdo-zátony (Socotra Rock), mely még apály idején sem emelkedik ki a tengerből. A Koreai Köztársaság egy óceáni kutatóállomást üzemeltet rajta (ez gyakorlatilag egy többszintes fémtorony egy helikopter leszállóhellyel). A kutatóállomás 1985-ben kezdte el építeni Korea, ezt **Kína mindvégig ellenezte**. Az UNCLOS szerint ilyen objektumot egyetlen ország sem tekinthet a saját részének.

Összefoglalás

□ Szárazföldi határok

- Kisebb fegyveres konfliktusok a XX. szd. második felében: presztízs és geopolitika
- Pragmatikus megközelítés: biztos kijárat a tengerekre
- Fifty-fifty (engedmények révén területgyarapodás) – lezárás (de a geopolitikai helyzet változhat)

□ Tengeri határok

- Regionális, de egyre inkább világhatalmi pozíció
- Uralom a Dél-kínai-tenger felett – konfliktusok árán is
- Növekvő fontosság (nyersanyag biztosítása)
- A vitás szigeteknek nincs semmilyen gyakorlati jelentősége, de kizárólagos gazdasági övezet alapja lehet

